

Otázka: Podstata tržní ekonomiky

Předmět: Ekonomie

Přidal(a): barrcusik

ZÁKLADNÍ EKONOMICKÁ OTÁZKY

- slouží k charakterizování systému národního hospodářství (systémy národního hospodářství se charakterizují podle toho, jak se řeší základní otázky)

1) Co vyrábět?

- jaké výrobky a kolik

2) Jak vyrábět?

- jaké výrobní faktory (= zdroje statků) a v jakém množství

3) Pro koho vyrábět?

- jak se rozdělí to, co bylo vyprodukováno

CHARAKTERISTIKA SYSTÉMŮ V NÁRODNÍM HOSPODÁŘSTVÍ

a) Zvykový systém

- postaven na kmenovém uspořádání, kdy o všem rozhoduje vůdce
- bylo uplatňováno naturální hospodářství
- žádný ekonomický rozvoj
- např. pravěk (v dnešní době Afrika)
- Co? Jak? Pro koho? - podle tradice

b) Příkazový systém

- základem je plán, který určuje do podrobností úkoly jednotlivým subjektům (do roku 1989)
- často spojen s omezováním vlastnických vztahů
- žádný ekonomický rozvoj
- tento systém využívá jakákoliv diktatura
- Co? Jak? Pro koho? - podle příkazů

c) Tržní systém

- založen na trhu, co a kolik na trhu určuje poptávka
- snaha dosáhnout co nejvyššího zisku, nutí výrobce vyrábět co nejefektivněji

- rozděluje se pomocí trhu
- Co? - podle poptávky, Jak? - efektivně, Pro koho? - podle poptávky
- efektivnost = účelnost a ziskovost
- negativa - nezaměstnanost, ekonomická krize (= cyklický vývoj), špatné životní prostředí

d) Smíšený systém (u nás v ČR)

- tržní systém doplněný zásahy státu (např. stát vybírá daně a pak je přerozděluje)
- zobrazuje prvky tržního systému, ale snaží se zabránit negativům

DEFINICE TRHU A JEHO FUNKCE - informační, stimulační, přerozdělování důchodů

- trh je místo, kde se setkává nabídka s poptávkou (střet nabídky a poptávky určuje ceny zboží a služeb), dochází zde ke směnné činnosti
- zapříčiněn postupně díky specializaci a dělbě práce
- specializace - soustředit se na to, co umíme nejlépe

- dělba práce:

- a) přirozená - podle osobních dispozic (pravěk)
- b) společenská - rozdělení profesí
- c) dělba práce ve specializované výrobě (např. výrobní linka aut)

d) mezinárodní dělba práce - každý stát je v něčem dobrý (např. Mexico - ropa, ČR - auta atd.)

ČLENĚNÍ TRHU

1) podle množství druhů zboží

a) dílčí - jeden druh zboží (např. dobytek)

b) agregátní - trh veškerého zboží (např. vánoční trhy)

2) podle předmětu koupě a prodeje

a) trh výrobků a služeb

b) trh práce, půdy a kapitálu (= výrobní faktory)

c) trh finanční

3) podle území

a) místní (v malém městě)

b) národní

c) světový

FUNKCE TRHU

a) Informační funkce (poptávka)

- trh prostřednictvím cen informuje o nákladech, výnosech a zisku, užitečnosti výrobku

b) Stimulační funkce (nabídka)

- trh stimuluje (podporuje) výrobce vyrábět potřebné výrobky => velká poptávky => vyšší cena
- aby vyráběli s co nejnižšími náklady (efektivně)

c) Přerozdělování důchodů

- viz tržní koloběh

POPTÁVKA (informační funkce)

= ochota a schopnost kupujícího koupit určité zboží za určitou cenu

- rozhoduje o tom, co se koupí, co se nekoupí, co se bude vyrábět, co se nebude vyrábět

Faktory ovlivňující poptávku

1. Cena (čím nižší cena, tím vyšší poptávka)
2. Demografické změny - počet a charakteristika kupujících
3. Změny velikosti důchodů - mzdy zaměstnanců, úroky a zisky vlastního kapitálu
4. Změny v preferencích lidí - zvyky, móda, změny potřeb

Změny cen jiného zboží - substituční a komplementární zboží

- **substituční zboží** = zboží, které je schopné dané zboží nahradit (např. hovězí x vepřové)
- **komplementární zboží** = tvoří součást, se základním výrobkem, nemůže bez něho fungovat (např. auto - benzin)

NABÍDKA (stimulační tok)

= ochota a schopnost prodávajícího prodat určité zboží za určitou cenu

- rozhoduje o tom, na jaké kvalitě se bude vyrábět

- konkurence (=hybná síla rozvoje)

- Členění nabídky

1) individuální

- nabídka jednoho výrobce, který nabízí určitý statek nebo službu

2) dílčí

- nabídka všech výrobců, kteří nabízejí určitý druh zboží v regionu či státě

3) agregátní

- nabídka všech výrobců, kteří nabízejí všechny druhy zboží v jednom státě

- Faktory ovlivňující nabídku

- 1) **Cena** (čím vyšší cena, tím větší nabídka)
- 2) **Náklady výroby obchodu** - dražší suroviny a energie, růst mezd, pokles nabídky
- 3) **Změna vnějších podmínek podnikání** - počasí u zemědělců, změna daní
- 4) **Změny kapitálové výnosnosti** - přelévání kapitálu z odvětví do odvětví

Zákon nabídky - s rostoucí cenou roste i nabídka zboží

SLOŽKY TRHNU A TRŽNÍ KOLOBĚH

Tržní subjekty - dochází mezi nimi k výměně činností a finančnímu toku

1) Podniky

- nabízejí - zboží a služby, práci
- poptávají se po - výrobních faktorech, zboží, pracovní síle

2) Domácnosti

- nabízejí - výrobní faktory (práce, půda, kapitál)
- poptávají se po - zboží a službách

Tržní koloběh

- výrobní faktory a statky obíhají mezi podniky a domácnostmi

Výrobní faktory

- práce - mzdy
- kapitál - zisk
- půda - přírodní zdroje, renta

Zboží = statky nebo služby určeny k prodeji na trhu

- vlastnosti:

a) užitná hodnota

- schopnost uspokojovat lidské potřeby (souhrn užitečných vlastností)

b) směnná hodnota

- poměr, v němž se jedno zboží smění za jiné

Rozdělování = druhá fáze hospodářského procesu (první fáze je výroba), kdy účastníci (výroby) rozdělují svůj podíl na výrobě (mzdy, zisk, rentu)

Přerozdělování - následuje po rozdělování a v této fázi získávají svůj podíl na výrobě i ostatní členové společnosti (důchody, nemocenské dávky, přídavky na děti)

TRŽNÍ ROVNOVÁHA

Tržní rovnováha - poptávka odpovídá nabídce

Tržní mechanismus = střetávání nabídky a poptávky na trhu, které vede ke vzniku rovnováhy na trhu a ke vzniku rovnovážné ceny